

- підприємству варто експортувати більшу частку обробленої деревини, адже ціни на такий вид продукції є вищими;
- доцільно було би запровадити на цьому підприємстві посаду маркетолога, що дозволило б здійснювати оперативні дослідження і аналіз зовнішнього ринку та попит на деревину. Це дало б змогу підприємству налагодити потрібні контакти з потенційними покупцями на зовнішньому ринку і цим самим збільшити обсяги експорту та покращити експортну діяльність підприємства.

Література

1. Статистична звітність ДП "Львівське лісове господарство".

Тунуця Т.Ю., Борис Н.Н. Анализ экспорта древесной продукции государственного предприятия "Львовское лесное хозяйство"

Осуществлен анализ экспортной деятельности ГП "Львовское лесное хозяйство" и рассчитаны главные показатели, которые её характеризуют. Приведены причины изменения показателей экспортной деятельности предприятия и предложены мероприятия для улучшения его внешнеэкономической деятельности.

Ключевые слова: необработанная древесина, внешние рынки, продажа древесины на экспорт, динамика экспорта.

Tynucia T.Yu., Borys N.M. Export analysis of forest products by state enterprise "Lviv Forestry"

Export analysis by state enterprise "Lviv Forestry" is made and main indicators that it characterized are calculated. The reasons for export indicators change in enterprise are pointed and measures of export improvement are suggested.

Keywords: untitled wood, foreign markets, a sale of wood is on an export, export dynamics.

УДК 332.1 (477.87)

Доц. А.В. Рибчук, д-р екон. наук – Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка

ІННОВАЦІЙНИЙ ХАРАКТЕР ПОСТКРИЗОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВИРОБНИЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Розглянуто основні проблеми, пов'язані з використанням інноваційних розробок національного та глобального рівнів з метою післякризового відновлення функцій об'єктів виробничої інфраструктури окремих країн світу.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційні розробки, фінансово-економічна криза, виробнича інфраструктура, національні інфраструктурні комплекси.

Постановка проблеми. Фінансово-економічна криза 2008-2009 рр. негативно вплинула на інвестування довготермінових та поточних програм інноваційного розвитку багатьох суб'єктів світового господарства, що своєю чергою ускладнило процес освоєння фундаментальних наукових досліджень. Тому виникає необхідність дослідити можливі напрями, шляхи використання інноваційних важелів активізації функціонування об'єктів виробничої інфраструктури національних економік.

Аналіз останніх публікацій. Кризові явища у світовій економіці призвели до появи багатьох публікацій, де розглянуто програми антикризового оздоровлення національних економік, зокрема інфраструктурних комплексів, через використання сучасного дієвого інструменту – інноваційних розробок.

Так, зокрема Ю. Яковець, досліджуючи динаміку технологічної структури цивілізації, зазначає: "... необхідність виходу з кризи на новій технологічній основі змушує освоювати принципово нову техніку та технології. Наростає хвиля базисних інновацій, внаслідок якої освоюється та стверджує свої переваги більш ефективний технологічний уклад" [13, с. 176].

Іванова Н. та І. Данилін, аналізуючи наслідки останньої фінансової кризи зазначають: "стимулювання інноваційної діяльності справедливо розглядається в якості найважливішого засобу активізації здорових джерел економічного зростання ..." [3, с. 30].

Юркевич О., розглядаючи інноваційне спрямування інвестиційного потенціалу фінансових інститутів, наголошує, що "одним із важливих заходів активізації інноваційної діяльності є забезпечення належного рівня фінансування й інвестування наукової та інноваційної сфери" [12, с. 82].

Скворцова Г.Р., розглядаючи фактори економічного зростання міжнародної економіки, акцентує увагу на тому, що "економічне зростання – інтегральна характеристика, що відображає рівень розвитку продуктивних сил, науки і техніки ... інновацій, а також багато інших параметрів, визначаючих місце країни у світовому господарстві" [9, с. 73].

Шишков Ю., досліджуючи еволюцію технологічних укладів, стверджує: "Постійно нагромаджувані та переплітаючі технологічні інновації у сфері ... робочих машин, транспортних засобів, способів комунікації ... просувають людство від одного технологічного укладу до іншого" [11, с. 7].

Новицький В., аналізуючи інноваційність розвитку ринку консалтингових послуг, наголошує: "Становлення інноваційної економіки ... відбувається не у вакуумі. Цей процес відбувається за умов значної розвиненості макроекономічного регулювання економіки ... Інноваційна інфраструктура формується поступово, функціонально доповнюючи традиційну та частково замінюючи її" [6, с. 27].

Виклад основного матеріалу. Сутнісна особливість світової економіки у ХХІ ст. визначається характером переходу країн до якісно нового етапу розвитку продуктивних сил, де на зміну великому машинному виробництву прийшло постіндустріальне, інформаційне суспільство, у якому будуть домінувати сфера послуг, наука, освіта тощо. При цьому економічна ефективність матеріального виробництва буде визначатися рівнем використання висококваліфікованих спеціалістів, нових знань, технологій. Тому спосіб виробництва матеріальних благ поступається способу виробництва та впровадження знань*.

Проблема формування та реалізації творчих можливостей особистості стає досить актуальною в умовах, коли визначаються напрями подальшого розвитку сучасної цивілізації. Процес глобалізації спричиняє різке посилення взаємозв'язків і взаємозалежностей у сферах економічного, політичного та суспільного життя і супроводжується посиленням комплексу суперечностей різнопланового характеру. Все це негативно впливає на роль та місце людського капіталу в цивілізаційному процесі, на можливості його реалізації в умовах глобалізаційних тенденцій розвитку сучасного суспільства. Питання оці-

* За розрахунками Світового банку у складі національного багатства США основні виробничі фонди складають – 19%, а людський капітал – 76%, у Західній Європі – відповідно 23,2 та 74% [5, с. 3].

нювання ролі^{**} та внеску інтелектуального потенціалу особистості в економічний розвиток суспільства висвітлено у працях класиків політичної економії, а згодом у роботах вчених-економістів, котрі сформулювали теоретичні основи науково-технічної революції.

Економічне зростання у ХХІ ст. буде забезпечуватися, передовсім, науково-технічним прогресом, тобто інтенсивним впровадженням інноваційних розробок у національні господарські комплекси. Кількісну оцінку впливу різних факторів на економічне зростання зробили відомі економісти – Р. Солоу, Я. Тінберген, Е. Денісон. Так, Р. Солоу вперше довів, що вирішальним фактором економічного зростання є не капітал, а технічний прогрес. Використовуючи матеріали статистики США за 1909-1957 рр., він дійшов висновку, що збільшення чисельності робочої сили та зростання обсягів використовуваного капіталу були важливими, але не вирішальними факторами економічного зростання. Р. Солоу переконливо довів, що роль технічного прогресу в темпах приросту продукції приватного сільськогосподарського сектору досягла 60-70 %, а в прирості продуктивності праці – 90 % [15, с. 316].

Е. Денісон також розраховував внесок різних факторів в економічне зростання національних економік. Внаслідок він дійшов таких висновків: збільшення затрат праці ~ 32 %; підвищення продуктивності праці ~ 68 %, зокрема інновації ~ 28 %, капіталу ~ 19 %, освіти ~ 14 %, економії масштабів виробництва ~ 9 %, ефективне використання ресурсів ~ 17 % [14, с. 42].

Важливим фактором, який дає змогу підприємцю отримувати тимчасово прибуток, що перевищує його норму всередині галузі, Й. Шумпетер вважав технічний процес. Практика розвитку економіки передових країн світу довела його правоту. Нові технології, обладнання, знання та їх використання у зазначених країнах формують від 70 до 85 % приросту валового внутрішнього продукту [1, с. 15].

В останніх публікаціях, де аналізується роль інноваційних розробок в економічному та соціальному прогресі людства, принагідно згадується про становлення, модернізацію та розвиток об'єктів міжнародної виробничої інфраструктури паралельно з функціонуванням п'яти основних інноваційних хвиль. Інновації у виробництві сприяють науково-технічному прогресові, який, своєю чергою, завдяки активному впровадженню інноваційних результатів приводить до значного економічного зростання.

Процес глобалізації міжнародних відносин, на нашу думку, відбувається паралельно з упровадженням та використанням в інтернаціональному виробництві головного ресурсу сучасної економіки – інтелектуального, професійного та організаційного потенціалу суспільства. Тепер формується новий тип економіки, ефективність функціонування якої залежить від здатності більшості країн світу витримати технологічну та організаційну конкуренцію, що базується на інноваціях. Використання інноваційних розробок у процесі

^{**} Адам Сміт у праці "Дослідження про природу і причини багатства народів" доводить необхідність та результативність науково-технічного прогресу: "... значне збільшення кількості роботи, яку може виконати в результаті поділу праці одна й та сама кількість робітників, залежить від трьох різних умов: по-перше, від збільшення спритності кожного окремого робітника; по-друге, від економії часу, який зазвичай витрачається на перехід від одного виду праці до іншого, і зрештою від винаходу великої кількості машин, що полегшують і скорочують працю та дозволяють одній людині виконувати роботу декількох" [10, с. 23].

створення та удосконалення об'єктів міжнародної виробничої інфраструктури дасть змогу прискорити операції на світовому фінансовому ринку, знизити витрати світової торгівлі та міжнародного виробництва, поглибити його спеціалізацію та кооперування.

Рис. Стадії нововведень у національній економіці

Сучасний інноваційний процес в індустріальних країнах характеризується комп'ютерною революцією, формуванням глобальних науково-дослідницьких мереж, швидким розповсюдженням Інтернет-технологій. Тому провідні країни світу повинні коригувати свою економічну, зокрема, промислову, інноваційну політику. Її завданням стає створення оптимальних умов для інноваційного розвитку своєї держави, що передбачає такі напрями: підвищення науково-технічного потенціалу, інтелектуального та професійного рівня робочої сили, стимулювання створення інноваційної інфраструктури (технологічних парків, венчурних фондів та ризикових фірм, бізнес-інкубаторів), що необхідне для розширення коопераційних зв'язків між фінансовими інститутами, фірмами, науковими інститутами.

Характеризуючи взаємовідносини між детермінантами національного успіху в інноваційній діяльності, Майкл Портер зазначає: "Існування кластерів, галузей, що користуються спільними ресурсами, технологіями та інфраструктурою, також стимулює інвестиції державних установ, навчальних інститутів, фірм та приватних осіб у формуванні відповідних факторів і механізмів, що сприяють їх створенню. Спеціалізовані інфраструктури розширюються, проходить виокремлення нових фірм, що поліпшує якість факторів та сприяє зростанню пропозиції. Деколи як спеціалізовані інфраструктури виникають цілі галузі" [8, с. 157]. Такий взаємовигідний процес відбувається, наприклад, у Сполучених Штатах Америки, де наявність всесвітньо відомих виробників великих комп'ютерів, мінікомп'ютерів, мікрокомп'ютерів, програмного забезпечення та логічних схем змусило державні та приватні навчальні заклади створювати центри і курси з вивчення програмування. Внаслідок

док кваліфікованими людськими ресурсами, знаннями, науковими центрами* та спеціалізованою інфраструктурою користуються усі галузі цієї групи та інші галузі, що залежать від інформаційних технологій.

Інноваційний успіх фірм безпосередньо залежить від якості людського капіталу, який є у їхньому розпорядженні, та мережі організаційно-економічних зв'язків, що дають змогу його ефективно використовувати й примножувати. Саме у цьому й полягають особливості формування глобальних інноваційних центрів у межах окремих країн. У матеріалах ООН відповідно оцінюють роль людського фактора в розвитку інноваційної діяльності: "Інновації концентруються там, де висока щільність спеціалізованих ресурсів для інноваційного розвитку – висококваліфікованих учених, інженерів, техніків, близькість університетів та інших дослідницьких інститутів, а також, ще важливіше, інших інноваційних фірм, що забезпечує переваги кластера" [17, с. 82].

В останній період багато розвинених країн світу активізують свою роботу зі створення довготермінових програм, спрямованих на всебічне стимулювання інноваційного бізнесу, через організацію національних інноваційних систем з їх відповідною інфраструктурою. Так, у межах ЄС прийнято стратегію розвитку, скеровану на підвищення конкурентоспроможності національних економік. Відповідні програми розраховані на 1998-2002, 2003-2006 та 2007-2013 рр. і містять статтю "Людські ресурси та їх мобільність", обсяги фінансування якої становлять відповідно за періодами: 1,28 млрд євро, 1,58 млрд євро, та 4,75 млрд євро. Тобто передбачено збільшення частки витрат країн ЄС на розвиток національних інноваційних систем від 1,9 до 3 % їх ВВП [2, с. 9].

Країни-лідери технологічного прогресу розглядають науку та інновації фундаментом й інструментом підвищення конкурентоспроможності національних економік. Фінансування в науку та освіту приносить відповідну віддачу за умови його стабільності та постійного зростання. Перерва у фінансуванні НДДКР на якомусь з етапів не може компенсуватися у майбутньому. В умовах прискореного технологічного розвитку виникає необхідність збільшення затрат на науково-дослідницькі роботи та освоєння нових технологій. Так, лідером у цьому процесі виступає Ізраїль, який фінансує наукові розробки обсягом 4,7 % ВВП, Швеція – 3 %, Японія – 3 %, США – 2,7 %, ЄС – 2,7-1,9 %, Китай та Індія – 1,5 % ВВП [7, с. 36].

Одним із шляхів оновлення інфраструктурних комплексів національних економік у післякризовий період є використання базисних інновацій, які виступають засобом активізації технологічного оздоровлення та розвитку об'єктів виробничої інфраструктури. Практично уряди всіх країн світу, оцінивши стан національних інфраструктурних галузей та їх відповідність до потреб економічного розвитку держав формують відповідні програми інвестиційної підтримки інноваційного розвитку всіх напрямів інфраструктурного забезпечення відтворювальних процесів.

* Значну роль у розширенні мережі навчальних закладів виконують ТНК. Завдяки їхній фінансовій допомозі, в США за останні 10 років кількість університетів, що надають корпоративні освітні програми, збільшилася з 400 до 1,2 тис, причому кожен з них має річний бюджет 17 млн дол. Окрім цього, ТНК створили в США більше 100 корпоративних університетів, а у світі їх кількість зросла з 400 до 2 тис [4, с. 12].

З метою реального залучення різноманітних інвестицій (державних, приватних, іноземних) для реалізації широкомасштабних інноваційних проєктів необхідно, на думку Ю. Яковця, проводити технологічно-інноваційну експертизу великих інфраструктурних проєктів, що здійснюватимуться як за рахунок державних (національних), так і спільних інвестиційних ресурсів. При цьому провідна роль відводиться державі, яка зможе проконтролювати ефективність використання залучених фінансових засобів [13, с. 192].

Табл. 1. Глобальні витрати на ІР, 2007-2009 рр. (млрд дол.)

Країни	2007			2008	2009
	ВВП	ІР	ІР/ВВП, %	ІР	ІР
Східна і Північна Америка зокрема:	18826	413,8	2,19	429,4	437,1
США	13844	362,7	2,26	376,9	383,5
Азія зокрема:	17267	334,4	1,94	362,6	386,9
Японія	4290	142,9	3,33	143,9	144,6
Китай	6991	142,9	3,33	143,9	144,6
Індія	2989	20,6	0,69	22,6	24,1
Європа	15851	274,2	1,73	278,7	280,2
Інший світ	2741	35,2	1,28	37,3	39,0
Загалом	54685	1057,6	1,93	1108,0	1143,2

Як свідчать показники табл. 1, в усіх зазначених країнах абсолютні розміри глобальних витрат на інноваційні розробки у післякризовий період перевищують аналогічні інвестиції за 2007 р. Так, у США, зокрема, вони мали зрости від 362,7 у 2007 році до 383,5 млрд дол. у 2009 р. Адміністрація Б. Обама ініціювала розробку інноваційно-технологічних програм, стимулюючи при цьому реалізацію однієї з них – сектору інноваційної енергетики та розробки нових енергетичних технологій, які нададуть новий імпульс сусіднім галузям – споживачам значних обсягів електроенергії – транспортів та машинобудування [3, с. 36-37].

Варто зазначити і те, що й інші країни ЄС та Японія аналогічно впроваджують сучасну інноваційну політику, спрямовану на технологічне, посткризове оновлення інфраструктурних галузей – транспортних, інформаційних і телекомунікаційних, що дасть змогу сформувати шостий технологічний уклад, який забезпечить динамізм економічного розвитку та зростання їх національних економік (інфраструктурних комплексів). Азійські країни – Китай та Індія прискорено нарощують свій науковий потенціал. Так, за прогнозами частка КНР у глобальних витратах на інноваційні розробки мала зрости від 9,5 % у 2007 р. до 12,5 % у 2009 р. При цьому Китай має наміри в перспективі сформувати "інноваційне суспільство" на кшталт "інформаційного суспільства" в Японії. Для цього в 2009 р. Держрада КНР прийняла ухвалу про фінансування додаткових засобів на інноваційні розробки – близько 5 млрд дол. [3, с. 31]

Формування шостого технологічного укладу потребує використання інноваційного потенціалу сучасної цивілізації. У багатьох інфраструктурних об'єктах гіпотетично закладено внутрішній імпульс до саморозвитку, але при цьому необхідний інноваційний поштовх, який би оновив та створив умови для

технологічного поступу. Зазвичай, оздоровлення інфраструктурних галузей пов'язано з діяльністю особливо великих ТНК, які мають інвестиційну силу на розроблення та впровадження інноваційно-інвестиційних проектів (табл. 2).

Табл. 2. Частка витрат ТНК на НДДКР у різних галузях промисловості, %
[16, с. 121]

Галузі промисловості	Питома вага витрат на НДДКР у 700 найбільших компаніях	Частка витрат на НДДКР у двох найбільших компаніях галузі
Інформатика (тверді технології)	21,7	13
Автомобільна	18	21
Фармацевтика і біотехнологія	17,5	18
Електроніка і електротехніка	10,4	31
Інформатика (м'які технології) та програмні продукти	6,3	44
Хімія	4,8	23
Аерокосмічна і обробна	3,9	35
Машинобудування	2,9	20
Телекомунікації	2,2	58
Медичне обладнання	2,2	33
Інші	8,1	-

Показники табл. 2 свідчать про активну діяльність ТНК у секторі наукових досліджень різних галузей промисловості. При цьому найбільша частка витрат на НДДКР у 300 найбільших компаніях належить твердим технологіям в інформатиці – 21,7 %, наступна автомобільна – 18 %, четверта позиція – електроніка та електротехніка – 10,4 %. Водночас, аналіз витрат на науку у двох найбільших компаніях галузі засвідчує домінування галузей інформаційної інфраструктури: телекомунікації – 58 %, програмні продукти – 44 %, електроніка та електротехніка – 31 %. Здійснюючи інноваційну діяльність, ТНК цим самим підвищують свою конкурентоспроможність у різних сегментах світового ринку. У сучасних умовах інноваційні продукти створюють не тільки в межах головної компанії, а потім передають у філії та впроваджують у виробництво, але й в науково-дослідних організаціях та установах, які фінансують ТНК. На межі тисячоліть функціонувало близько ста таких центрів відомих компаній: Microsoft, Motorola, JVC, Samsung, IBM, Du Pont, Nokia, Panasonic.

Висновок. Таким чином, інноваційний поступ сучасної цивілізації визначається тенденціями циклічного розвитку національних господарств та світової економіки загалом і характеризується зміною інноваційних хвиль розвитку та вдосконалення об'єктів виробничої інфраструктури. З метою активізації оздоровлення інфраструктурних галузей у посткризовому періоді необхідні державні програми інноваційного розвитку високотехнологічної інфраструктури. При цьому потрібно сконцентрувати зусилля на державній підтримці розвитку національних інноваційних систем шляхом формування сприятливих інвестиційних умов їх фінансування. Особливо великі транснаціональні корпорації виступають головною рушійною силою інноваційного прогресу в глобальному масштабі, тому що саме вони є фінансовою запорукою інноваційного оновлення об'єктів виробничої інфраструктури різних рівнів.

Література

1. **Антонюк Л.Л.** Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 394 с.
2. **Иванов Н.П.** Глобализация и общество: проблемы управления / Н.П. Иванов // Мировая экономика и международные отношения : научн. журнал. – 2008. – № 4. – С. 3-15.
3. **Иванова Н.И.** Антикризисные программы в инновационной сфере / Н.И. Иванова, И.В. Данилин // Мировая экономика и международные отношения : научн. журнал. – 2010. – № 1. – С. 26-37.
4. **Майбуров И.А.** Глобализация сферы высшего образования / И.А. Майбуров // Мировая экономика и международные отношения : научн. журнал. – 2005. – № 3. – С. 10-17.
5. **Майбуров И.А.** Эффективность инвестирования и человеческий капитал в США и России / И.А. Майбуров // Мировая экономика и международные отношения : научн. журнал. – 2004. – № 4. – С. 3-13.
6. **Новицький В.Є.** Консалтинг в сучасній ринковій економіці / С.В. Козаченко, В.Є. Новицький, О.С. Довгий. – К. : Вид-во "Арістей", 2006. – 380 с.
7. **Оболенский В.П.** Россия на пути к инновационному развитию / В.П. Оболенский // Мировая экономика и международные отношения : научн. журнал. – 2008. – № 9. – С. 31-39.
8. **Портер М.** Международная конкуренция : пер. с англ. / М. Портер / под ред. и с предисловием В.Д. Щетинин. – М. : Изд-во "Международные отношения", 1993. – 896 с.
9. **Сворцова Г.Р.** Структурные и институционные факторы экономического роста / Г.Р. Сворцова // Мировая экономика и международные отношения : научн. журнал. – 2010. – № 3. – С. 73-81.
10. **Смит А.** Исследования о природе и причинах богатств народов. – М. : Изд-во "Просвещение", 1962. – 684 с.
11. **Шишков Ю.В.** Регионализация и глобализация мировой экономики: альтернатива или взаимодополнения? / Ю.В. Шишков // Мировая экономика и международные отношения : научн. журнал. – 2008. – № 8. – С. 3-20.
12. **Юркевич О.М.** Інноваційне спрямування інвестиційного потенціалу фінансових ін-тів / О.М. Юркевич // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 81-86.
13. **Яковец Ю.В.** Глобализация и взаимодействие цивилизаций / Ю.В. Яковец. – М. : Изд-во "Экономика", 2003. – 411 с.
14. **Denison E.F.** Trends in American Economic Growth (1929-1982) / E.F. Denison. – Washington : The Brookings Institution, 1990. – 725 p.
15. **Solow R.M.** Technical change and the aggregate production function / R.M. Solow // Rev. of Economics and statistics. – 1957. – Aug. – 316 p.
16. **Word Investment Report 2005: Transnational Corporations and the Internationalization of R&D.** – New York; Geneva, 2005. – 385 p.
17. **World Investment Report 2001.** – New York, 2001. – P. 19.

Рыбчук А.В. Инновационный характер посткризисного оздоровления объектов производственной инфраструктуры

Рассмотрены основные проблемы, касающиеся использования инновационных разработок национального и глобального уровней с целью посткризисного возобновления функций объектов производственной инфраструктуры отдельных стран мира.

Ключевые слова: инновационное развитие, инновационные разработки, финансово-экономический кризис, производственная инфраструктура, национальные инфраструктурные комплексы.

Rybachuk A.V. Innovative character of postcrisis renovation of production infrastructural objects

The basic problems which are connected with the wing of innovative researches of national and global levels with the purpose postcrisis renewal of functions of production infrastructural objects of individual countries of the world are examined in the article.

Keywords: innovative development, innovative researches, financial-economic crisis, production infrastructure, national infrastructural complexes.